

Sönnun án upplýsinga

Þórður Ágústsson

14. mars 2021

1 Gagnvirk Sönnun án upplýsinga

Sönnun án upplýsinga er gagnvirk sönnun sem sannar fyrir sannprófaranum $\mathcal{V}$ að $\mathcal{P}$ veit svar við ákveðnu vandamáli án þess að gefa upp hvert svarið er og þannig að eftir sönnunina hefur sannprófarinn ekki öðlast neinar frekari upplýsingar sem geta verið nýttar til að finna svarið fljótar en ella.

Við skilgreinum þess konar sannanir

Skilgreining 1.1. *Sönnun án upplýsinga* er gagnvirk sönnun sem hefur eftirfarandi eiginleika:

1. *Upplýsingaleysi* (e. *zero-knowledge*). Ef staðhæfingin er sönn mun enginn sannprófari læra neitt annað af sönnuninni heldur en að staðhæfingin er sönn.

Við höfum þrengri skilgreiningu á sönnun án upplýsinga sem við getum nýtt til að sanna að samskiptareglur skoðaðar seinna eru án upplýsinga. Fyrst þurfum við skilgreiningu á handriti sannana.

Skilgreining 1.2. Við köllum raðaða listann af tölum/spurningum sem sendar eru á milli sannprófara $\mathcal{V}$ og sannara $\mathcal{P}$ í ákveðinni samskiptareglu fyrir inntakið x , handrit þessarar samskiptareglu fyrir inntakið x . Við táknum með $\text{View}_{\mathcal{V}}(\mathcal{P}(x), \mathcal{V}(x))$ dreifinguna yfir handrit sem verða til við samskipti $\mathcal{P}$ og $\mathcal{V}$ á inntaki x fyrir ákveðna samskiptareglu.

Skilgreining 1.3. Við segjum að gagnvirk sönnun, $(\mathcal{P}, \mathcal{V})$, sé sönnun án upplýsinga ef fyrir sérhvert margliðu-tíma sannprófara-algrím V' þá er til líkinda-fræðilegt margliðu-tíma algrím S' (kallað hermir, e. simulator) þannig að fyrir sérhverja sanna staðhæfingu, x , gildir að eftirfarandi slembistærðir hafa sömu dreifingu:

1. Dreifing handrita $\text{View}_{V'}(\mathcal{P}(x), \mathcal{V}'(x))$,

2. $S'(x)$.

Þessi skilgreining er vel óljós við fyrstu yfirferð. Sérstaklega því í flestum dæmum, og öllum sem við skoðum, er fullkomleika-villan $= 0$ og því er dreifingin fyrir $(\mathcal{P}, \mathcal{V}, x, r) \in \{0, 1\}$ þegar sannarinn er sannsögull $P((\mathcal{P}, \mathcal{V}, x, r) = 1) = 1$. En skilgreiningin tekur með dæmin þar sem $P((\mathcal{P}, \mathcal{V}, x, r) = 1) < 1$, og þau dæmi þar sem sannprófarinn þarf ekki að vera sannsögull.

Þar sem skilgreiningin kynnir til sögunnar algrím sem við köllum Herma tókum við smá umræðu um þá.

1.1 Hermar

Óformlega þýðir það að til sé Hermir fyrir ákveðna samskiptareglu að $\mathcal{V}$ lærir ekkert frekar um lausn vandamálsins nema að $\mathcal{P}$ veit lausn á vandamálinu. Þetta getum við séð með því að athuga að ef $\mathcal{P}$ veit lausnina á vandamálinu þá ef $\mathcal{V}$ vill finna lausnina, og er alveg sama í raun hvort $\mathcal{P}$ veit lausn eða ekki, græðir $\mathcal{V}$ ekkert á því að keyra samskiptaregluna því hann gæti allt eins keyrt herminn og fengið jafn mikið af upplýsingum þaðan.

Skilgreining 1.4. Fall sem býr til fölsk handrit (án samskipta við sannara) sem eru óaðskiljanleg (fallið hefur sömu dreifingu) og handrit af gildri sönnun milli sannsöguls sannara og einhvers sannprófara köllum við *Hermir*.

Skoðum skilgreininguna á hermi í samhengi með Litblinda vininn í innganginum. Er sú sönnun, sönnun án upplýsinga? Það virðist vera því athugum að einu upplýsingarnar sem Ari hefur í lok sönnunarinnar er að boltarnir eru mismunandi á litinn, hann til dæmis veit ekki hvor þeirra er rauður og hvor er grænn sem gerði Emblu kleift að velja græna boltann án þess að Ari kemst að því. En í sambandi við skilgreininguna, hvernig getum við notað hana til að sýna fram á að litblindi vinurinn er sönnun án upplýsinga?

Látum r vera slembibreytu þ.a.

$$P(r = \text{"Ari setur fram sama bolta og í síðustu umferð})$$

$$= P(r = \text{"Ari setur fram annan boltann frá því í síðustu umferð}) = 0.5$$

og skilgreinum S' þ.a. $S'(\text{"Ari setur fram sama bolta og í síðustu umferð}) = 1$ og $S'(\text{"Ari setur fram annan boltann frá því í síðustu umferð}) = 0$. Hér erum við að túlka 1 sem játnun við spurningu Ara "Er þetta sami bolti og ég sýndi þér í síðustu umferð" og 0 sem neitun við sömu spurningu. Athugum að hér höfum við því skilgreint fall sem hagar sér alveg eins og Embla án þess að fá upplýsingar frá Emblu, eingöngu með því að nota upplýsingar sem Ari hefur.

Og þetta fall mun alltaf sannfæra Ara um að fallið sjái mun á boltunum, eins og Embla gerir. Því er fallið gildur hermir.

Þessi hermir, S' , svipar til þess að Ari leikur samskiptaregluna við sjálfan sig. Þar sem handrit leiksins fer fram á sama veg og ef Ari léki leikinn við sannsöglan sannar þá samkvæmt skilgreiningunni er litblindi vinurinn samskiptaregla án upplýsinga.

Við getum einnig litið á hermi sem upptöku af leiknum milli Emblu og Ara. Upptakan sjálf ætti ekki að sannfæra neinn litblindan einstakling sem horfir á hana að boltarnir sé mismunandi á litinn því Embla og Ari gætu hafa ákveðið fyrirfram spurningarnar sem Ari myndi spyrja Emblu og þannig reynt að plata þá sem horfa á upptökuna að boltarnir séu mismunandi á litinni.

Með skilgreiningunni á Hermum getum við einfalda skilgreininguna á sönnun án upplýsinga, 1.3

Skilgreining 1.5. *Sönnun án upplýsinga* er gagnvirk sönnun þar sem til er hermir.

1.2 Strjáll Logri

Í dulritun er vandamálið með strjála logrann oft notað í hinum ýmsu samskiptareglum. Það vandamál er oft notað því lausn á vandamálinu er talið erfitt að leysa en auðvelt að athuga hvort tilgreind lausn sé lausn. Skilgreinum:

Skilgreining 1.6. (Strjáll logri) Gerum ráð fyrir að p sé (stór) prímtala og látum g tákna spönnuð (e. generator) margföldunargrúpunnar sem inniheldur heiltölurnar modulo p (án 0 auðvitað). Strjáli logrinn af heiltölunni v með tilliti til g er það x sem uppfyllir:

$$g^x = v \pmod{p}$$

Nú, þegar maður veit ekki töluna x en veit v og g þá er það talið vera erfitt að finna x . Þ.e. svipað erfitt og að ítra sig í gegnum allar mögulegar tölur mod p . Við getum nýtt okkur það í eftirfarandi samskiptareglu:

Samskiptaregla strjála lograns

1. $\mathcal{P}$ velur tölu $0 \leq r < p$ af handahófi, reiknar $h = g^r \pmod{p}$ og sendir h til $\mathcal{V}$.
2. $\mathcal{V}$ velur $b \in \{0, 1\}$ af handahófi og sendir til baka á $\mathcal{P}$.
3. $\mathcal{P}$ reiknar $a = r + bx \pmod{p}$ og sendir á $\mathcal{V}$

4. $\mathcal{V}$ athugar hvort $g^a = hv^b \pmod{p}$, og ef þetta gildir þá samþykkir hann staðhæfingu $\mathcal{P}$ (amk fyrir þessa umferð) en hafnar annars (og lýkur þá reglunni með höfnun)
5. Ítra skref 1-4 þar til $\mathcal{V}$ er sannfærður eða hann hafnar.

Við getum séð af þessari samskiptareglu, Summu athugun og reglunni fyrir litblinda vininn, að slembileiki veldur að sannprófarari getur treyst staðhæfingu sannarans ef hann nær að svara spurningum samskiptareglanna.

Slembileikinn gerir $\mathcal{V}$ kleift að grípa óheiðarlegan sannara í lygi.

Í öllum þessum samskiptareglum er því mikilvægt að sannarinn viti ekki fyrirfram hvaða spurningar/tölur hann fær sendar frá sannprófaranum. Ef hann veit þær þá getur hann planað hver svör hans verða og með góðum árangri náð að blekkja sannprófarann. Við sjáum það í dæminu hjá Ara og Emblu, ef Embla vissi alltaf hvort Ari skiptir um bolta eða ekki (t.d. ef hún er með myndavél undir borðinu) þá gæti hún auðveldlega platað Ara til að halda að tveir eins boltar séu mismunandi.

Eins með strjála logran. Ef $\mathcal{P}$ veit hvort $\mathcal{V}$ mun senda honum $b=0$ eða $b=1$ þá getur hann alltaf sannfært $\mathcal{V}$ um að hann viti x þótt hann viti það ekki.

Strategían hans væri þá eftirfarandi. Gerum ráð fyrir að $\mathcal{P}$ viti ekki lausnina x á strjála logranum. Þá ef $\mathcal{P}$ veit fyrirfram, þ.e. áður en umferðin hefst, að $\mathcal{V}$ mun senda $b=0$ þá getur hann hagað sér alveg eins og er útlistað í skrefum 1-4 í samskiptareglunni. Því þegar kemur í skref 4 að $\mathcal{V}$ athugar jöfnuna mun hann samþykkja svör $\mathcal{P}$.

Og ef $\mathcal{P}$ veit að $b=1$, í skrefir 2, þá getur $\mathcal{P}$ valið að senda $h = g^s v^{-1}$ fyrir eitthvað handahófskennt $0 \leq s < p$ í skrefi 1 og síðan sent $a = s$ í skrefi 3 því þá fær $\mathcal{V}$ að $hv^b = hv^1 = g^s v^{-1}v = g^s = g^a$ og samþykkja svar $\mathcal{P}$ og staðhæfinguna að hann veit x , þótt hann viti það ekki.

Við sjáum því að sannprófarinn ekkert gruna EF sannarinn veit fyrirfram hvort sannprófarinn velur $b = 0$ eða $b = 1$. Því er mikilvægt að halda valinu á b földu fyrir $\mathcal{P}$ þar til hann er búinn að senda $\mathcal{V}$ h-ið í skrefi 1.

Samskiptareglan virkar hinsvegar því sannprófarinn velur FYRST r og reiknar $h = g^r \pmod{p}$ og sendir til $\mathcal{V}$. Hann er því búinn að festa val sitt og getur ekki breytt því án þess að $\mathcal{V}$ komist að því og þá væntanlega í framhaldi af því hafnað staðhæfingu $\mathcal{P}$ um að hann viti x .

Athugum nú hvort þessi samskiptaregla uppfyllir skilyrðunum um Gagn-virka sönnun:

Fullkomleiki

Athugum að ef Sannarinn er sannsögull þá veit hann gildið x þ.a. sannprófarinn mun reikna í 4. skrefi $g^a = g^{r+bx} = g^r g^{bx} = hv^b$ þ.a. fullkomleika-villan er 0. (þ.e. $P((\mathcal{P}, \mathcal{V}, x, b) = 1) = 1$)

Lögmæti

Lögmæti er aðeins flóknara að sanna en fullkomleikinn. Gerum ráð fyrir að $\mathcal{P}$ viti ekki gildið x sem hann segist vita. Nú getur tvennt gerst:

$\mathcal{V}$ sendir $b = 0$ í skrefi 2

Nú þar sem $b=0$ þá vitum við að $\mathcal{V}$, í skrefi 4, mun athuga hvort $g^a = h(\text{mod } p)$ svo til að plata $\mathcal{V}$ þarf $\mathcal{P}$ að senda $(h, a) \Rightarrow g^a = h(\text{mod } p)$, þ.e. senda lausnina a við strjála logranum af h . Því sjáum við að $\mathcal{P}$ þarf að vita lausn á strjála logranum af h til að sannfæra $\mathcal{V}$ í samskiptareglunni, ef $\mathcal{V}$ velur $b=0$. Sem ef hann veit það ekki núþegar (þ.e. ef hann fylgir ekki samskiptareglunni) þá er það jafnerfitt að leysa og að finna sjálft x -ið sem hann veit ekki.

$\mathcal{V}$ sendir $b = 1$ í skrefi 2

Nú í skrefi 4 mun $\mathcal{V}$ athuga hvort $g^a = hv(\text{mod } p)$ svo til að plata $\mathcal{V}$ þarf $\mathcal{P}$ að senda $(h, a) \Rightarrow g^a = hv(\text{mod } p)$ sem þýðir að $\mathcal{P}$ veit lausnina a á strjála logranum af h . Athugum að hér getur óheiðarlegur $\mathcal{P}$ verið sniðugur og sent $(h, a) = (g^r v^{-1}, r)$, fyrir handahófskennt r . Athugum að ef hann gerir það þá í skrefi 4 mun $\mathcal{V}$ reikna $g^a = g^r = g^r v^{-1} v = hv$ og því trúa $\mathcal{P}$. Hinsvegar ef hann reynir þetta, að vera sniðugur, þá mun hann ekki geta svarað rétt ef $\mathcal{V}$ velur $b=0$ í skrefi 2.

Með þessar upplýsingar í hönd getum við séð tvær niðurstöður á strategíu $\mathcal{P}$ sem veit ekki lausnina x við strjála logranum:

$\mathcal{P}$ fylgir skrefi 1 í samskiptareglunni

Nú getum við séð útfrá útlistuninni hér að ofan að ef $\mathcal{V}$ velur $b=0$ í skrefi 2 þá er $\mathcal{P}$ í góðum málum og sendir bara það r sem hann valdi til baka (þ.e. $a=r$) og $\mathcal{V}$ mun auðvitað samþykkja það þar sem $\mathcal{P}$ fylgdi samskiptareglunni.

Hinsvegar ef $\mathcal{V}$ velur $b=1$ þá vitum við að $\mathcal{V}$ mun athuga hvort $g^a = hv(\text{mod } p)$, í skrefi 4, sem krefst þess af $\mathcal{P}$ að senda til baka lausn a á strjála logranum af h . En þar sem $\mathcal{P}$ veit aðeins lausnina r fyrir strjála logran af h en ekki fyrir v þá er jafn erfitt fyrir $\mathcal{P}$ að finna lausnina fyrir h og það er fyrir hann að finna sjálft x . Og þar sem sú lausn er talinn MJÖG erfið að finna þá er það besta sem $\mathcal{P}$ getur gert er að giska á lausn. Og ef við gerum ráð fyrir því að p sé mjög stór tala þá gildir að fjöldi heiltala $a < p$ þ.a. $g^a = hv(\text{mod } p)$ er fasti $c \ll p$. Við fáum því að líkurnar á að $\mathcal{P}$ nái að plata $\mathcal{V}$ eru:

$$P(b = 0) + P(b = 1) * P(g^a = hv(\text{mod } p)) = \frac{1}{2} + \frac{1}{2} * \left(\frac{c}{p}\right) \approx 0.5$$

$\mathcal{P}$ fylgir ekki skrefi 1 og sendir h til $\mathcal{V}$ sem hann veit ekki lausn r á $h = g^r \pmod{p}$

Í þessu tilviki er $\mathcal{P}$ aðeins í vöndum málum ef $\mathcal{V}$ velur $b = 0$ í skrefi 2, því ef $b=0$ þá þarf $\mathcal{P}$ að senda til baka lausnina r á strjála logranum af h sem hann veit ekki. Því getur hann aðeins giskað og eins og í tilvikinu hér að ofan eru líkurnar á að hann giski á $a = r$ sem $\mathcal{V}$ mun samþykkja $\frac{c}{p}$ þar sem $c \ll p$.

Hinsvegar ef $\mathcal{V}$ velur $b = 1$ þá getur $\mathcal{P}$ notfært sér að hann veit lykilinn v . Þ.e. $\mathcal{P}$ getur í lotu 1 sent $h = g^s v^{-1} \pmod{p}$ á $\mathcal{V}$, fyrir einhverja tölu $0 \leq s < p$. Athugum að þá ef $\mathcal{V}$ velur $b=1$ getur $\mathcal{P}$ sent tilbaka $a = s$ og þá í skrefi 4 prófar $\mathcal{V}$:

$$g^a = g^s = g^s(v^{-1}v) = (g^s v^{-1})v = hv \pmod{p}$$

Og samþykkir það svar og dregur þá ályktun að $\mathcal{P}$ hlítur að vita lausnina x . Athugum að ef $\mathcal{P}$ notar þessa strategíu þá eru líkurnar á að hann nái að plata $\mathcal{V}$ í einni umferð þær sömu og í fyrra tilvikinu:

$$\frac{1}{2} + \frac{1}{2} \frac{c}{p} \approx \frac{1}{2}$$

Smá útskýring á mikilvægi slembibreytunnar b í samskiptareglunni hér að ofan:

Athugum að sannanir án upplýsinga grundvallast í þessum lotubundnu samskiptum milli $\mathcal{P}$ og $\mathcal{V}$ þar sem í hverri lotu gefur sannprófarinn sannaranum tækifæri til að sanna að hann raunverlu viti þessar ákveðnu upplýsingar (t.d. x í strjála logranum, litirnir á boltunum í litblinda vininum) með því að setja fyrir hann áskorun/spurningu sem aðeins sá sem veit upplýsingarnar á að geta svarað rétt í hverri lotu, hversu margar sem þær eru.

Við sjáum í strjála logranum að reglan er hönnuð á þann veg að ef $\mathcal{P}$ er lygin einstaklingur þá mun hann aðeins geta leyst aðra áskorunina sem $\mathcal{V}$ sendir á hann í sérhverri umferð. Ef $\mathcal{V}$ velur $b=0$, þá er það jafngilt því að $\mathcal{V}$ biður $\mathcal{P}$ að leysa strjála logran fyrir h -ið sem $\mathcal{P}$ sendir í skrefi 1. Sú spurning/áskorun veldur því að $\mathcal{P}$ getur ekki svindlað á því hvernig hann velur h -ið, án þess að eiga á hættu að $\mathcal{V}$ biði um staðfestingu á að h -ið sé valið á réttan máta. Eins ef $b=1$, þá er það jafngilt því að $\mathcal{V}$ biður $\mathcal{P}$ að leysa strjála logran af v (þ.e. að $\mathcal{P}$ viti lausnina x).

Við sjáum að bæði þessi tilviki, $b=0$ og $b=1$, eru mikilvæg í samskiptareglunni og ennfremur að það er mikilvægt að $\mathcal{P}$ viti ekki hvort gildið verður valið þegar hann reiknar h -ið. Því ef hann veit hvora áskorunina $\mathcal{V}$ mun senda á hann þá mun hann ALLTAF geta svindlað og sannfært $\mathcal{V}$ að hann viti x -ið þótt hann viti það ekki.

Slembíleiki samskiptareglunnar er því grundvallaratriðið sem gerir hana að sönnun. Athugum enn fremur að ekki er nauðsynlegt að b sé slembibreyta í augum $\mathcal{V}$, heldur eingöngu að $\mathcal{P}$ sjái breytuna sem slembibreytu.

Án upplýsinga

Hérna flækjast málin. Til að sýna fram á að samskiptareglan er *án upplýsinga* þurfum við að smíða hermi sem hermir eftir samskiptum við raun-sannara.

Látum V' vera einhvert sannprófara-algrím, sem er ekki endilega sannsögult, með slembíleika r . Við ætlum að útbúa hermi H' þ.a. fyrir sérhverja staðhæfingu x gildir að eftirfarandi slembibreytur

1. $\text{View}_V(\mathcal{P}(x), \mathcal{V}(x))$
2. $H'(x)$

hafa sömu dreifingu.

Látum herminn virka á eftirfarandi máta:

1. Velur $b \in \{0, 1\}$ og $0 \leq r < p$ af handahófi.
2. Sendir $h = g^r v^{-b}$ á V'
3. Lætur $b' \in \{0, 1\}$ vera svar V' við h -inu í skrefi 2. Ef $b' \neq b$ fer aftur í skref 1.
4. $b = b'$. Sendir $a = r$ á V' .
5. Lætur úttakið vera úttak V' við $a = r$, þ.e. 0 ef V' hafnar en 1 ef V' samþykkir.

Athugum eftirfarandi:

1. Dreifing h valin af H' og h valin af sannsöglum $\mathcal{P}$ er sú sama.
2. $P[b' = b] \geq 0.5$
3. Skilyrt að $b = b'$ og gildinu h sem H' reiknar í skrefi 2 þá er gildið á a -inu sem H' sendir í skrefi 4 það "samaöggildið sem $\mathcal{P}$ sendir þegar $\mathcal{P}$ sendir fyrst h og fær svarið b' frá V' .

1)

Athugum að h -ið er, bæði hjá $\mathcal{P}$ og herminum, handhófskennt veldi t af spönnuðinum, þ.e. g^t . Hjá herminum er $h = g^r v^{-b} = g^{r-bx}$ en athugum að $-bx$ er annaðhvort 0 eða $-x$, og hvort sem er þá er $r - bx$ handahófskennt tala

(alltaf þegar við tölum um handhófskennt hér eigum við við handhófskennt í jöfnum mæli (e. uniformly random) og því með sömu dreifingu og r-ið valið af $\mathcal{P}$ sem veldur því að h-in hafa sömu handhófskenndu dreifinguna.

2)

Athugum að þar sem h-in hafa sömu dreifingu þá fær V' engar upplýsingar um hvernig h-ið var valið og því eru 50% líkur á að b-ið sem Hermirinn velur í skrefi 1 sé eins og b' , þ.e. $P[b' = b] = 0.5$.

3)

Athugum að a-ið sem $\mathcal{P}$ velur í samskiptareglunni er strjáli logrinn af h-inu ef $b=0$ og strjáli logrinn af hv ef $b=1$. Eins er

$$g^r = hv^{b'}$$

og $a = r'$ í Herminum. Þ.a. a-ið í Herminum er strjáli logrinn af h þegar $b'=0$ en strjáli logrinn af hv þegar $b'=1$. Og því þar sem sami logrinn er reiknaður þegar $b'=b$ fáum við að gildið a er það "sama" bæði fyrir Herminn og $\mathcal{P}$. Hér meinum við með því "sama" að a er lausn á "sama" vandamáli, annaðhvort lausn á strjála logranum af h eða af hv. Þar sem ekki er öruggt að h-in séu þau sömu, bara að þau hafi sömu dreifingu, en athugum að ef h-in eru þau sömu þá verða a-in þau sömu bæði hjá Herminum og $\mathcal{P}$.

Með 1-3) sjáum við að skv. 1) er dreifing h sú sama fyrir H' og $\mathcal{P}$. 2-3) gefa síðan, skilyrt með gildinu á h, b-bitinn er sá sami bæði hjá H' og $\mathcal{P}$ og því sama a-ið (ef þeir gáfu sama h-ið).

Við höfum því að útkoman mun vera sú sama fyrir bæði H' og $\mathcal{P}$, og ennfremur mun dreifingin á handritunum vera sú sama. Hermirinn okkar er því gildur-hermir sem keyrir í slembi-margliðutíma (því líkurnar á að $b=b'$ eru 0.5 mun hermirinn á endanum komast í loka skrefið og enda í margliðutíma) og skilar handriti sem er óaðgreinanlegt frá raunverulegum samskiptum milli heiðarlegs $\mathcal{P}$ og $\mathcal{V}$.

Strjáli Logrinn - samskiptareglan er því Gagnvirk sönnun án upplýsinga.

Þessi samskiptaregla, annað en summu athugun, hefur bein tengsl við raunheima að því leyti að hægt er að útfæra hana og nota sem lausn á ýmsum mögulegum vandamálum. Helsta, og augljóstasta, leiðin til að nota þessa samskiptareglu er í auðkenningu. Til dæmis getur maður notað hana til að útbúa vegabréfskerfi þar sem eigandi vegabréfsins þarf aldrei að sýna vegabréfið sitt (hvorki dulkóðað né sem hreinan texta) til að sanna að hann sé sá sem hann segist vera.

Strjáli Logrinn er dæmi um Σ -samskiptareglu. (Heimild? Ábending um meiri upplýsingar? Sleppa?)

1.3 Þrílitað net

Þrílitun nets er vandamál í netafræði. Gefið er net $G = (V, E)$ og spurningin er, er hægt að lita sérhvern hnút v með einum lit af þremur, setjum $c \in \{\text{rauður, grænn, blár}\}$, þannig að enginn leggur (e. edge) e tengir tvo hnúta af sama lit.

Þetta vandamál er eitt af mörgum vandamálum í flokknum NP-fullkomið (e. NP-Complete), þ.e. mengi þeirra vandamála sem hægt er að sannprófa í margliðutíma en ekki leysa í margliðutíma (þ.e. tekur meiri tíma eða slembi-margliðutíma). Erfitt er að finna lausn á stórum netum en ef manni er gefin þrílitun á tilteknu neti G þá getur maður athugað alla hnúta sem eru tengdir og í versta falli tekur það $\binom{|V|}{2} \approx |V|^2$.

Gerum ráð fyrir að Agnes vill sannfæra Emil um að hún veit um þrílitun, $\{\text{rauður, grænn, blár}\}$, á tilteknu neti $G = (V, E)$.

Skilgreining 1.7. Samskiptaregla fyrir þrílitun nets

Sérhver lota samskiptareglunnar fer á eftirfarandi veg:

1. Agnes umraðar litunum $\{\text{rauður, grænn, blár}\}$ og litar netið G , með nýju röðinni af litunum.
2. Agnes felur litunina (t.d. með því að líma límmiða yfir sérhvern hnút, eða með einhverskonar dulritun ef þau eiga í samskiptum yfir netið) og sýnir Emil netið.
3. Emil velur legg e af handahófi (og sendir til Agnesar)
4. Agnes fjarlægir límmiðana af hnútunum sem leggurinn tengir og sýnir Emil.
5. Emil athugar hvort hnútarnir eru mismunandi litaðir, samþykkir ef þeir eru það en hafnar annars.

Sýnum nú að þessi samskiptaregla er gagnvirk sönnun:

fullkomleiki

Nú ef Agnes veit þrílitun á grafinu þá mun hún augljóslega í hverri lotu sannfæra Emil, gefið að hún vilji það. Því nýja þrílitunin er eingöngu umröðun á þeirri gömlu og því gild þrílitun. Fullkomleika-villan er því 0.

Lögmæti

Gerum nú ráð fyrir að Agnes sé lygin og veit ekki um þrílitun á neti G og reynir því að plata Emil. Hún fylgir skrefi 1 en þrílitunin er alls ekki þrílitun á netinu (því Agnes veit ekki um þrílitun á netinu). Sem þýðir að minnsta kosti að einn leggur $e \in E$ tengir hnúta sem eru eins litaðir. Þ.a. líkurnar að hún

nái EKKI að plata Emil eru að minnsta kosti $\frac{1}{|E|} > 0$. Þ.e. lögmætis-villan er í mesta lagi $1 - \frac{1}{|E|} < 1$ fyrir hverja lotu.

Við höfum því að það er ALLS ekki nóg að leika aðeins 1 lotu til að sannfæra Emil með þessari samskiptareglu. Athugum að $(1 - \frac{1}{n})^n \xrightarrow{n \rightarrow \infty} e^{-1} \approx 0.37$ þ.a. ef við leikum $|E|$ lotur þá stefna líkurnar á að Agnes nái að plata Emil á 37% sem er tiltölulega hátt. Athugum hinsvegar að $(1 - \frac{1}{n})^{kn} < \frac{1}{2^k}$ svo ef við veljum $k = |E|$ fáum við að líkurnar á að Agnes nái að plata emil eftir k umferðir eru minni en $\frac{1}{2^k} = \frac{1}{2^{|E|}}$.

Hér sjáum við að þótt að lögmætis-villan er tiltölulega há (t.d. fyrir $|E| = 100$ er hún $1 - 1/100 = 0.99$, þ.e. 99% líkur á að óheiðarelgur sannari nái að plata sannprófara í einni lotu, þá er samskiptareglan samt sem áður gagnvirk sönnun. Það er bara nauðsynlegt að leika mun fleiri lotur í þau tilvik þegar lögmætisvillan er svona há. (Athyglisvert er hinsvegar að til er samskiptaregla fyrir þrilitað net sem hefur lögmætisvillu 0.5, sem veldur að ekki þarf að leika jafnmargar lotur og í samskiptareglunni hér að ofan (sjá heimild .... How to prove a theorem so no one else can claim it)).

Án upplýsinga

Gerum ráð fyrir að við höfum sannprófara V' . Búum til hermi H sem virkar svona:

1. Litum sérhvern hnút í netinu með einum lit úr $\{\text{rauður, grænn, blár}\}$ af handahófi.
2. Felum litunina og sendum netið á V' . V' velur legg e .
3. Skoðum hnútana sem leggur e tengir, ef þeir eru einslitaðir förum aftur í skref 1.
4. (hnútarnir eru mislitaðir) Sýnum V' hnútana og látum úttakið vera niðurstöðu V' eftir að hafa séð hnútana, 1 ef V' samþykkir en 0 annars.

Athugum að handrit fyrir eitt inntak í Herminn hefur sömu dreifingu og handrit milli heiðarlegs $\mathcal{P}$ og einhvers $\mathcal{V}$ því litirnir á hnútunum sem hermirinn sýnir hafa sömu dreifingu og hnútarnir sem heiðarlegur $\mathcal{P}$ sýnir og því er úttakið frá herminum það sama og úr samskiptum $(\mathcal{P}, \mathcal{V})$. Því er sönnunin án upplýsinga.

1.4 Smá flækjufræði

Skilgreining 1.8. P er flokkur af ákvörðunar-vandamálum sem eru leysanleg með algrími sem keyrir í margliðutíma

Skilgreining 1.9. NP er flokkur af ákvörðunar-vandamálum sem eru leysanleg með brigðgengnu (non-deterministic) algrími sem keyrir í margliðutíma.

Þar sem brigðgengin algrím þýðir í einföldu máli að algrímið tekur ákvarðanir í hverju skrefi ekki eingöngu útfrá inntakinu. Það keyrir semsagt í slembirými og þegar við segjum að þesskonar algrím keyrir í margliðutíma er átt við að EF þegar algrímið keyrir á ákveðnu inntaki algrímið velur alltaf "réttu" aðgerð þá finnur algrímið lausn í margliðutíma.

Dæmi: Ef vandamálið er að ákvarða hvort að tala N sé *ekki* prímtala þá er framkvæmir algrímið þá aðgerð að athuga hvort til sé $n \leq \sqrt{N}$ þ.a. $N|n$, ef N er ekki prímtala þá finnur algrímið þá lausn í einu skrefi með því að gera "réttu" aðgerð þ.e. velja rétta tölu n þ.a. $N \mid n$.

Skilgreining 1.10. Við segjum að vandamál $x \in NP$ sé NP-fullkomið ef fyrir sérhvert vandamál $y \in NP$ er hægt að einfalda (e. reduce) að leysa það vandamál niður í að leysa x með margliðu-aukningu í tíma.

Skilgreiningin á NP-fullkomnun hér að ofan gefur til dæmis til kynna að ef til er algrím sem finnur lausn á vandamáli $x \in NP$ — fullkomi í margliðutíma þá hefur sérhvert vandamál $y \in NP$ lausn sem hægt er að finna í margliðutíma, þ.e. með því fyrst að einfalda (e. reduce) það fyrst yfir í vandamál x og síðan leysa það vandamál. Þetta er hið fræga $P=NP$ vandamál. Almennt er talið að $P \neq NP$, en maður má láta sig dreyma.

Nú þar sem þrilitun nets er NP-fullkomið vandamál (HEIMILD!) fáum við þá niðurstöðu að $NP \subseteq ZKP$

Þ.e. öll vandamál í NP hafa sönnun án upplýsinga.